

**ADANA YÖRESİNDEKİ ÜÇ ADAK YERİ:
ÇOBAN DEDE, HASAN DEDE
VE DURHASAN DEDE YATIRLARI**

Kutlu ÖZEN

Bütün Anadolu'da olduğu gibi Adana yöresinde de Evliya Kültü bütün canlılığı ile devam etmektedir. Biz bu tebligimizde Çoban Dede, Hasan Dede ve Durhasan Dede yatirlari üzerinde duracagiz.

Çoban Dede Yatiri

Çoban Dede'nin gerçek ismi bilinmemektedir. Yazili ve sözlü kaynaklarda bununla ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Yöre halkı, Çoban Dede'nin hayattayken çobanlık yaptığını, türbesinin olduğu yerde koyun otlattığını, söylemektedir.

Çoban Dede yatiri, Seyhan ilçesine bağlı Karslı köyünde, Baraj gölü kıyısındaki bir tepe üzerindedir. Türbenin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. 1981 yılına kadar bakimsiz olan türbe, Ayşe Ökmen adlı bir hayırsever kadın tarafından yeniden yaptırılmıştır.

Türbede Çoban Dede'nin mezarı bulunmaktadır. Mezarın/sandukanın üstü Türk bayrağı ve yeşil örtülerle kaplanmıştır.

Eskiden yol olmadığı için zor olan ulaşım, günümüzde Adnan Menderes Bulvarı'nın yapılmasıyla kolaylaşmıştır.

* Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Dili Öğretmeni

¹ Zekiye Çağırtilar, Adana Yöresi Yatır-Ziyaret ve Ocaklarla Bunlara Bağlı Anlatılan Efsaneler, Yüksek Lisans Tezi(Çukurova Univ.), Adana 1994, s.165.

Türbeye bağlı uygulamalar:

Çoban Dede'ye ulaşım kolay olduğundan haftanın her günü ziyaretçi gelmektedir. Ziyaretler daha çok cuma ve pazar günleri yapılmaktadır. Buraya sevap kazanmak isteyenler, dilek dileyenler, sinir ve ruh hastaları gelmektedir. Bunun yanında çocuğu olmayanlar, ev sahibi olmak isteyenler, sınıf geçmek isteyenler de gelmektedirler.

Adakları yerine gelenler, kurban kesmek, mevlüt okutmak, helva yapıp dağıtmak; ziyarete seccade ve hali hediye etmek şeklinde adaklarını yerine getirmektedirler.

Menkibeler/söylenceler:

1. Menkibeye göre bunlar Çoban Dede; Ali Dede, Cabbar Dede, Muhittin Dede, Bulut Dede, Zilli Dede, Ates Dede ve Sultan Kız olmak üzere sekiz kardestir. Çoban Dede ve kardeşleri aslen Bağdatlı olup 17. Yüzyilin ortalarında Adana'nın Karslı köyüne gelip yerleşmişlerdir.²

2. Çoban Dede'nin kardeşi Ali Dede'nin türbesi Adana'nın Alidede semtindedir. Ali Dede ile Çoban Dede arasında şöyle bir olayın geçtiğine inanılmaktadır:

Ali Dede, Adana'da oturmuş. Geçimini de ayakkabıcılık yaparak sağlarmış. Çoban Dede ise dağda yasar, geçimini çobanlıkla sağlarmış. Her iki kardeş de keramet sahibi kişilermiş.

Bir gün Çoban Dede, koyunları sağdıktan sonra mendilinin içine süt doldurup kardeşinin yanına gelmiş. Çoban Dede, kardeşi Ali Dede'nin yanına geldiğinde, kardeşinin bir kadının ayakkabı için ölçü aldığını görmüş. Ali Dede, kadının ölçüsünü alırken, kadının topukları görünmüş. O zaman Çoban Dede'nin kerameti bitmiş. Mendildeki süt, damlamaya başlamış.

Bu durumu gören Ali Dede, kardeşine dönerek:

-Sen git, dağda çobanlığına devam et!...Dağda, koyunların içinde keramet sahibi olmak / erismek kolaydır; zor olan insanların içinde erismektir, diye kardeşini uyarmış."

Aynı menkibe Cabbar Dede için de söylenmektedir.

Ali Dede adında yaşlı bir adam varmış. Bu dede kunduracılık yapar, geçimini sürdürür gidermiş. Kendine ait bir dükkanı varmış. Bir gün yanına kardeşi Cabbar Dede gelmiş. Dükkana girmiş; bakmış ki kardeşi yok. Dükkandan çıkmış ve yandaki dükkanlara sormuş:

-Kardeşim Ali'yi gördünüz mü?

Onlar da:

² Mine Ates, Cumhuriyet Univ., MYO öğrencisi(1997-1998).

³ Zekiye Çağınlar, a.g.t., s. 172

-Biraz sonra gelir, demisler.

Bunun üzerine Cabbar Dede, Ali Dede'nin dükkanına gelmiş ve Ali Dede'yi beklemeye başlamış.

Birden aklına mendiliyle getirdiği süt gelmiş; kalkıp onu dükkanda bulunan askiya asmış. Tam o sırada Ali Dede gelmiş, içeriye girmiş. Kardesinin geldiğini görünce öyle sevinmiş ki hemen onu kucaklamış, öpmüş. Birbirlerine sarılmışlar, hal hatır sormaya başlamışlar.

Kardesinin mendilde süt getirdiğini gören Ali Dede, kendi mendilini cebinden çıkarmış ve ocakta kor halinde yanan közleri doldurup onun yanına asmış. Tam bu sırada Ali Dede'nin dükkanına kundura almak için bir kadın gelmiş. Kadın kendine göre bir ayakkabı yaptırmak istiyormuş. Ayakkabının ölçüsünü almak için eğilen Ali Dede, kadının açılan çıplak tenine bakmamak için kafasını olduğunca aşağıya eğerken, kardeşi tahtanın üzerinde oturduğundan ister istemez kadının çıplak tenini görmüş. Tam o sırada Cabbar Dede'nin askiya asmış olduğu süt yavaş yavaş damlamaya başlamış. Ali Dede hemen farkına varmış ve kardesini uyarılmış: -Cabbar...Cabbar!...Kendine gel, demis.

Cabbar Dede çok utanmış, kızarmış, bozarmış, terlemiş; ne yapacağını sasirmiş. Yerinden kalkmış, Ali Dede'ye sarılmış ve onu öpmüş. Ali dede, onun bu haline çok sasirmiş: -Hayirdir Cabbar, ne oldu? demis.

Cabbar Dede:

-Kardesim, bana bundan sonra sehir hayati haramdir, demis.

Sonra devam etmiş:

-Benim gözlerim ayipta, günahıta iken sen beni uyardın. Dogru yolu gösterdin. Ben sehirde oldukça günaha girmek istemem, ben insanlardan uzakta olmaya alistim...

Ali Dede'yle vedalastikten sonra dükkandan ayrılmış.⁴

3. Çoban Dede, geçimini bir aganın yanında çobanlık yaparak sürdürmüştür. Yine menkıbeye göre Çoban Dede'nin agası Hicaz'a gider. Mekke'de iken cani köfte ister. Bu durum Çoban B aba'ya malum olur. Aga'nin hanimına köfte yapasin söyler. Göz açıp yumuncaya kadar köfteleri Mekke'de hac yapan agaya ulastirir. Aga hacdan dönünce Çoban Dede'nin kerametine inanir.⁵

4. Çoban Dede'nin bazı zor durumlarda olan insanların yardımına kostuguna inanilir. Genellikle de dilegi olan insanların rüyalarında

⁴ Fatma Uysal, Cumhuriyet Univ., MYO, Halıcılık Böl. Öğrencisi(1997-1998)

⁵ Mine Ates

gördükleri söylenir. Dilegi yerine gelenler, adaklarım yerine getirmemisse Çoban Dede onların rüyalarına girerek adaklarım hatırlatır.

Örnek:Türbeyi yaptıran Ayşe Ökmen 1980'li yıllarda Çoban Dede'yi ziyaret eder. O gece Çoban Dede, Ayşe Ökmen'in rüyasına girer. Ökmen, o tarihlerde kirada oturuyormuş. Çoban Dede'den ev sahibi olmasını ister. Çoban Dede'ye,"Eğer ev sahibi olursam, senin türbeni yaptıracağım" der. Gerçekten de hem zengin olur; hem de kazandığı parayla ev alır. Fakat verdiği sözü unuttur. Çoban Dede, Ayşe Ökmen'in rüyasına girerek verdiği sözü hatırlatır. Ökmen de türbeyi yaptırıp bugünkü hale getirir.

5. Adnan Menderes Bulvarı'nın yapımı sırasında yol yapılı yapıla türbenin bulunduğu tepenin altına gelmiş. Mühendisler ve işçiler, yolun devami için türbenin bulunduğu tepenin yakınına hazırlıklarına başlamışlar. Her ne yapılmışsa tepenin sökülmesi mümkün olmamış. Çoban Dede, görevlilerin rüyasına girip, türbesinin yıkılmasına izin vermemiş.

6. Eskiden(1945) şehir bu kadar ilerlemediği için Çoban Dede türbesi şehrin dışında kalıyormuş. Balık tutmak, avlanmak isteyenler o tarafa gidermiş. Fakat Çoban Dede, türbesinin yakınındaki ağaçlara konmuş kusların vurulmasına izin vermemiş.⁸

Çoban Dede'nin türbesi 1970'li yıllarda onarım görmüştür.

Hasan Dede Yatırı

Hasan Dede yatırı, Kadirli ilçesinin İlbistanlı köyündedir.⁹ Kadirli'nin 7 km kuzeyinde ve Savrun vadisinin batı yakasındadır. Zaten bu mülk "Hasan Dede" olarak bilinir. Hasan Dede köprüsünün ve Savrun çayının yamacındaki düzlük arazide yer alır.

Türbesi kubbeli eski Türk çadırlarım andırır. Türbe üzerinde sonradan yazılmış bir kitabe vardır. Kitabeye göre Hasan Dede 1365-1440 yılları arasında yaşamıştır. Türbe 1960 yılında Hüseyin Pınarbaşı adlı bir şahıs tarafından tamir edilmiştir.

Hasan Dede türbesinin güney yönünde bir pencere vardır. Pencere içten dışa doğru daralmakta ve içe meyillidir. Türbenin penceresinde herhangi bir kasa, çerçeve ve koruyucu demir gibi elemanlar yoktur.

Türbenin içindeki mezar doğu-batı doğrultusundadır. Mezarın üzerine tahtadan yapılmış sanduka yerleştirilmiştir. Mezar yaklaşık 2.50 m

⁶ Zekiye Çağım, a.g.t.,166-167.

⁷ Mine Ates

⁸ Zekiye Çağım, a.g.t.,171

⁹ Refiye Okusluk, Hasan Dede türbesinin yerini Kadirli ilçesinin Harkaçtı köyünde göstermektedir. Bkz. Refiye Okusluk, Adana Efsaneleri Arastırması Derleme -İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Univ., 1994, s. 150

boyundadır. Bas ve ayak uçlarında hece tasları vardır. Hece taslarının bas kısmına yuvarlak birer emanet tas konmuştur. Hasan Dede'nin cesedi rivayete göre tahtadan yapılan sandukanın altındadır. Sandukanın ve hece taslarının üzerine yeşil bir örtü örtülmüştür. Ayrıca türbe içinde yemek pisirmekte kullanılan eşyalar bulunmaktadır.¹⁰

Hasan Dede'nin Tarihi Kısılığı

Hasan Dede, tarihi kısılığı hakkından bilgi sahibi olduğumuz yatlardan birisidir. Bu konudaki en geniş araştırma Dr.Tahir Kutsi Makal tarafından yapılmıştır. Makal, "Asik Hasan Dede" adlı eserinde su bilgiyi verir:

"Asik Hasan ve Karpuzubüyük Hasan Dede adlarıyla da tanınan Gazi Asik Hasan Dede, Türk Halk Edebiyatı'nın önde gelen isimlerinden biridir. Bektasilerin en çok sevdiği ozanların basında yer alır.

Hasan Dede, XVII. Yüzyılda yaşamıştır. Karaman'da medrese tahsilini tamamlamış, orduya katılarak Rumeli'nde bir çok savasta bulunmuştur. Sazi ve sözü ile, dinsel telkinleri ile ordu mensuplarına moral vermiştir. Tamesvar'm terki(1683), Budin'in düşmesi(1686), Belgrad'in kaybı(1688) gibi İkinci Viyana bozgunundan sonraki olaylar üzerine deyişleri, ağıtları vardır.

1695'te Padişah İkinci Mustafa, ozanın eserlerini beğenmiş, kendisi de sair olan Padişah, Hasan Dede'yi bol maaşla emekli etmiştir. İstanbul'da kalması istenmişse de Anadolu'yu tercih ederek bugün, kendi adını alan Hasandede köyüne yerleşmiştir. Hasandede, Kirikkale'ye 10 km uzaklıktadır." ^u

Dr.Esma Simsek, Hasan Dede'nin 17. Yüzyılda Çukurova'da yaşadığını, daha sonra Kirikkale'ye gittiğini, Gazi Asik Hasan Dede olarak ünlendiğini ve Hasan Dede köyünde vefat ettiğini; Kadırlı'deki türbenin Hasan Dede'ye ait bir makam olduğunu ileri sürmektedir:

"...Bu problemlerin yaşandığı bir başka asigimiz de Tamesvarlı Gazi Asik Hasan'dır. Bazı araştırmacılar onun, Romanya sınırları içerisinde bulunan Tamesvar şehrinde olduğunu söylerken(Köprülü), bazıları da bu kişinin Kirikkaleli Alevi-Bektasi sairi Hasan Dede ile aynı kişi olduğunu iddia etmişlerdir. Tahir Kutsi Makal, "Asik Hasan Dede" isimli eserinde Hasan Dede'nin Türkmen boylarından Beydili asiretine mensup olduğu belirtildikten sonra, onun Kirikkale'de yaşadığı ve Osmanlı ordusuna katılarak savaşlara gittiği, siirleriyle askerlerin moralini yükselttiği, belirtilmektedir.

^D İsmail Ekiz, Cumhuriyet Univ., Eğitim Fak., I.Sinif(1997-1998)

¹ Dr.Tahir Kutsi, Asik Hasan Dede, Toker Yay., İstanbul 1995, s.7

Yani bu eserde, su anda Kirikkale'de(Hasan Dede Kasabasi'nda) tübesi bulunan Hasan Dede ile savaflara katilip, askerlerin moralini yüksek tutmak için saz çalip, siir söyleyen Tamesvarli Gazi Âsik Hasan, ayni kisi olarak kabul edilmistir. Makal'in sözünü ettigi Hasan Dede ile, Tamesvarli Gazi Asik Hasan'in ayni kisiler olmadigi kanaatindeyiz.(...) Kanaatimizce, "Hasan Dede" ve "Kul Hasan" mahlasli siirlerle; "Hasan", "Asik Hasan" ve "Garip Hasan" gibi mahlaslarin kullanildigi siirleri birbirinden ayirmak gerekir.¹²

(...) Netice olarak; Hoca Ahmet Yesevi'nin yolunda yürüyen Hasan Dede, Kirikkale'nin Hasandede kasabasina yerlesmis; fakat buradan baska yerlere de gitmis, bir dervis gibi birçok yerleri gezmistir. O, Çukurova'da ne kadar kalmistir, bilemeyiz ;ama Kadirli'nin Elbistanli(Ilbistanli) köyünde adina türbenin yapilmasi, hakkında menkabelerin anlatilmasi, onun orada bir süre kaldiginin ve çok sevildiginin bir isaretidir." L.I

Asik Budala(18.yüzyil ortalan):

Kendisi de büyük bir sair olan Hasan Dede, Çukurova yöresindeki ozanlara da tesir etmistir. Bunlardan birisi "Kul Budala, Budala" mahlasıyla siirler yazan Asik Budala'dir.

Asil adi Hüseyin Sah olan Budala, Begdilli oymagina mensup bir Türkmendir. 18. Yüzyilin ikinci yarısında yasamis olan Asik Budala, bu yörenin, Toroslarin güçlü bir sairidir. O da Dadaloglu gibi iskana tabi tutulmus ve mensubu oldugu Begdilli oymagi ile Rakka'ya sürgün edilmistir.

Asik Budala, Hasan Dede ile gönül yakinligi içindedir. Hasan Dede menkibeleri etrafında yazilan siirlerin üçü "Budala" mahlasini tasimaktadır. Bütün bunlar, Hasan Dede'nin Çukurova yöresindeki sayginligini göstermektedir.

14

Menkibeler:

1.Balim Sultan'in postnisinligi zamanında Dergah'daki Akpınar'dan Kizilelma akiyor. Hasan Dede o civarda sekiz-on kisi ile oturup konusurken, Balim Sultan'a misafir oluyorlar. Balim Sultan, Hasan Dede'ye isaret, ederek:

-Ceyhan kazasi senin nasibindir; git, nasibin ordadır!..., diyor.

¹² Dr.Esma Simsek, Âsik Hasan Dede Üzerine Yeni Tespitler, SO.Kültür ve Sanat Yilinda Dr.Mehmet Önder'e Armagan(Hz.Mehmet Yardimci), Kültür Bak., Ankara 1996, s.256-257.

¹³ Dr.Esma Simsek, a.g.m., s.261

¹⁴ Kutlu Özen, Asik Budala, Adana Valiligi-Çukurova Üniversitesi Karacaoglan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu(20-24 Kasim 1991), Bildiriler II, Adana-1993, s.205-216

Orada Türkmenden dört asiret kendisine tabi oluyorlar: Begdilli, Gündesli, Ilbegli, Kuyumcu. Bu asiretlerden bir kısmı Adana tarafına yerleşiyorlar.¹⁵

2.Zamanın birinde, köyden on-onbes kişi toplanarak, büyük bir değirmen tasını götürmeye çalışırlar; fakat taşı yerinden bile oynatamazlar. Bunlar, taşı götürmek için çareler ararken bugünkü türbenin bulunduğu yerde bir ses duyarlar:

-Taşı bırakın!...

Köylüler taşı bırakırlar. Bu adam, tasın önüne geçip yürümeye başlayınca, tas da arkasından yuvarlanıp gider. Bu olay, değirmene varıncaya kadar devam eder, sonra adam kaybolur.

Köylüler, bu adamın kim olduğunu birbirlerine sorarlar ve Hasan Dede olduğunu öğrenince de taşı götürmeye başladığı yere bir türbe yaparlar.¹⁶

3. Menkibeye göre Hasan Dede, Yagmur Dede'nin oğludur. Onun Bulut Dede ve Yıldız Dede adlarında iki de kardeşi vardır. Bunlar diyar diyar gezer, insanlara İslamiyet'i anlatır; hastalara, dertlilere dua ederek şifa dağıtırlarmış. Günün birinde, Hasan Dede, babası ile kardeşlerini huzuruna çıkararak:

-Hepimiz aynı yerleri gezmeyelim. Ayrı ayrı yerlere gidelim ki. Daha çok insana faydamız olsun, der.

Hasan Dede'nin sözü kabul edilir ve herkes farklı bir istikamete gider. Hasan Dede de Kadirli'ye yakın bir köye gelir, burada hasta insanların dertlerine derman olmaya çalışır.

Günlerden bir gün Hasan Dede, dere kenarındaki bir taşı yanına çağırır. Taş yuvarlanarak onun yanına gider. Oradan geçen bir köylü, bu hadiseye şahit olur ve Hasan Dede'nin büyücü olduğunu zanneder. Gördüklerini baskalarına da anlatır. Köylüler toplanıp Hasan Dede'nin evine varırlar ve onun çağırdığı taşları alıp götürürler. Hasan Dede'yi de bir dağ evine hapsederler. Daha sonra getirdikleri taşlara kendileri de seslenirler; fakat taşlar hareket etmez. Bu sefer, "Git!..." derler taşlara. Taşların hepsi yuvarlanarak Hasan Dede'nin evine gider. Hasan Dede, hapsedildiği evde, kapiya:

-Açıl kapı açıl, efendine yol aç!...

deyince kapı kendiliğinden açılır. Taşları takip eden köylüler, Hasan Dede'nin dışarı çıktığını görünce, tekrar taşlamaya başlarlar. Ancak, atılan

¹⁵ Naci Kum Atabeyli, XVII. Asır Halk Sairlerinden Budala Hakkında Notlar, Ülkü, Cilt:X, Sayı:58, İlkanun 1937, s.321-325

¹⁶ Dr.Esma Simsek, a.g.m., s.258

her tas, Hasan Dede'ye yaklasınca bir gül seklini alır. Bunun üzerine köylüler, Hasan Dede'nin ermiş bir insan olduğunu anlayarak elini öpüp, ondan af dilerler. Öldükten sonra da evini türbe yaparlar.¹⁷

4. Dede türbesinin olduğu civara, bir degirmen tasi getirmek gerekir. Yirmi-otuz kişi bir araya gelip tasi götürmeye çalışıyorlar; fakat tasi yerinden oynatamıyorlar. Orada bulunan ve çobanlık yapan Hasan Dede:

-Siz birakin, ben bu tasi istediginiz yere götüreyim, der.

Onlar da:

-Biz tasi yerinden bile oynatamıyoruz, sen bunu tek basına nasıl götüreceksin, diyerek Hasan Dede ile alay edip ona gülerler.

Hasan Dede, o kadar kisinin yerinden oynatamadığı bu tasa:

-Gel tasim gel!...

diyerek onu, degirmenin bulunduğu yere getirir. Orada tasa:-Dur!..., der.

Tas durur.

Baska bir söylentiye göre Hasan Dede, önde gider, tas da onu takip eder. Bu durum köylüler tarafından fark edilince Hasan Dede o anda kaybolur. Tasın olduğu yerde Hasan Dede'nin hirkasi bulunur. Oraya köylüler tarafından ermiş bir kişi olduğuna inanılarak türbe yapılır.

Baska bir rivayete göre degirmen tasi getirmek için köylüler bir çift öküzle kagniya tasi yükleyip getirmek isterler; ancak öküzler tasi götüremezler. Hasan Dede ise, kimsenin isine karismayan, Allah dostu(ermiş kişi) olarak bilinen bir şahsiyettir. Bun gören Hasan Dede, kimsenin olmadığı bir vakitte tasın yanına giderek:

-Ya mübarek, kalk da pesime düs bakayım!..., der.

Hasan Dede önde, degirmen tasi arkada, tasi istenilen yere götürür. Bunu köylülerden biri fark edince Hasan Dede, o anda kaybolur. Orada Hasan Dede'nin hirkasini bulurlar ve ermiş bir kişi olduğu kanaatine varirlar. Bunun üzerine oraya türbesini yaparlar.¹⁸

S.Ümmügülsüm adında çok zengin bir kadın varmış. Bu kadın bir su degirmeni yaptırmış. Degirmenin sadece tasi yokmuş. Uzak bir yerden gayet büyük bir tas kestirmiş. Her yolu denemelerine rağmen tasi yerinden bile oynatamamışlar.

O çevrede dört kardeş yaşarmış. Bu kardeşlerin en küçüğünün adı "Hasan Dede" imiş. Hasan Dede bir gece tasın yanına gitmiş ve tasa:

-Arkamdan gel, demiş.

Bu olayı sadece agabeyi olan "Cabbar Dede" görmüş. Hasan Dede tasi degirmene götürüp yerine yerleştirmiş.

¹⁷ Dr.Esma Simsek, a.g.m., s.258-259

¹⁸ İsmail Ekiz

Ertesi gün Ümmügülsüm Kadın tellal çağırtmış. "Tasi kim getirdi ise ödüllendireceğini" söylemiş. Cabbar Dede olanları anlatınca Hasan Dede'yi bulmuşlar. Hasan Dede ise:

-Artık bu dünyada yerim kalmadı. Hirkami nerde bulursanız, türbemi oraya yapın, diyerek kaybolmuş.

Hirkasini buldukları yere Ümmügülsüm Kadın, Hasan Dede'nin türbesini yaptırmış.¹⁹

Uygulamalar:

1. Bugün, çevreden akin eden ziyaretçiler, Hasan Dede'nin türbesinde kurban kesip, ağaçlara bez bağlayarak dua ederler. Ayrıca, türbenin etrafında yedi kere dolanıp Besmele çekmek de gelenler için şarttır. (Simsek)

2.. Hasan Dede türbesi çeşitli nedenlerle ziyaret edilir. Hastalar, çocuğu olmayanlar, bahtı açılmayanlar, felçliler Hasan Dede türbesini ziyaret ederler. Türbeye gelenler yiyecek ve giyecek getirip türbeye bırakırlar. İhtiyacı olanlar gidip onları alırlar. (Ekiz)

3. Uzun süre çevreye yağmur yağmadığı zaman halk toplanarak yağmur duası için türbeye gelirler.(Ekiz)

4. Ayrıca içten dışa doğru daralan ve içe meyilli olan pencerenin içinden dışına doğru daralan ve içe meyilli olan pencerenin içinden dışarı doğru insanların geçerek günahlarının tamamen silindiğine inanırlar. Geçemeyenlerin ise günahlarının çok olduğu söylenir. Hasta ve sakat çocukları bu pencereden geçirerek onlara şifa dağıttığına inanılır.(Ekiz)

5. Türbenin çevresinde bulunan çalılara iplik, çaput, bez ve kumas parçası bağlanır. Ağaçların dış gövdesine ince iplik dolandırılır. Kadirli halkı bu geleneği devam ettirmektedir. (Ekiz)

6. Türbe, tatil günlerinde piknik yeri gibidir. Bayramlarda sıkça ziyaret edilmektedir.(Ekiz)²⁰

Durhasan Dede Yatiri

Durhasan Dede'nin türbesi Ceyhan ilçesine bağlı Zeytinbeli beldesinin Durhasan köyündedir. Türbe, 1287(1870) yılında yapılmıştır.

Durhasan Dede ziyaretinin etrafı, kare biçiminde taş duvarla çevrilidir. Avludan içeri girildiğinde görkemli türbe tam karsıdadır. Türbe, yuvarlak kubbelidir. Durhasan Dede'nin sandukası kubbenin tam altındadır.

¹⁹ Kefiye Okusluk A.g.t, s.

²⁰ İsmail Ekiz

²¹ Münire Aydın, Cumhuriyet Üniversitesi, Biyoloji Böl, 1.sınıf(1997-1998)

Sanduka oldukça büyüktür. Sandukanın etrafı demir parmaklıklarla çevrilidir. Sandukanın üzeri yeşil örtü ve Türk bayrağı ile örtülüdür.

Durhasan Dede'nin sandukasının ayak ucunda cöherlik adı verilen bir çukur vardır. Hastalıklarına şifa arayanlar ellerini sokarak buradan belli miktar toprak alırlar.²²

Türbeye bağlı pratikler:

Durhasan Dede'nin türbesi haftanın her günü ziyaretçi akınına uğramaktadır. Bu ziyaretçilerin yoğun olarak geldikleri gün ise cuma ve pazar günleridir.

Durhasan Dede'ye çocuğu olmayanlar, baht açtırmak isteyenler hasta olanlarla her türlü sıkıntısı olan insanlar çare bulmak için gelmektedirler.

Dileği gerçeklesenler maddi kudretleri nisbetinde türbeye hali, kilim seccade, etek, basörtüsü getirmekte; kurban kesip mevlit okutmakta ve mur yakmaktadırlar.

Durhasan Dede'ye bağlı menkıbeler/inanışlar:

1. Menkıbeye göre Durhasan Dede ve Kardeşleri Kazan Dede ile Cabbar Dedeler Horasan'dan gelmişlerdir.²³

2. Durhasan Dede'nin, Ceyhan ilçesine bağlı Doruk kasabesindeki Narlı Dede ile kardeş olduğu söylenmektedir. Yaygın inanışa göre iki kardeş geceleri avluda buluşur, gün ağarınca kadar sohbet ederlermiş.²⁴

3. İnanışa göre Durhasan Dede, Türk halkını hem barışta, hem savaşta korumaktadır. Savaş günlerinde Türk askerlerine yardım eder. Kaynaklı kişiler Durhasan Dede'nin Kurtuluş Savaşı'nda kendilerine yardım ettiği söylemektedirler. Aynı şekilde Kıbrıs Barış Harekati sırasında Durhasan Dede, Mehmetçikle beraber savaşa katılır. Savaşın başladığı günlerde türbeden yeşil bir ışık göğe yükselebilir; bittiği günlerde aynı ışık türbeye tekrar iner. Bu da Durhasan Dede'nin savaşa katıldığını gösterir.²⁵

4. Durhasan Dede'nin yaşadığı yıllarda Çukurova'da büyük bir kuraklık olur. Adana halkı, Durhasan Dede'ye yağmur duası için ricad bulunurlar. Dede, dua eder ve kısa bir müddet sonra da yağmur yağmaya başlar.

Zekiye Çağirtılar, a.g.t.,s.270

Münire Aydın

Zekiye Çağirtılar, a.g.t., s.211

Zekiye Çağimlar, 272

baslar. Durhasan Dede'nin bu kerametinden sonra Adana halki, Dede'ye daha çok baglanir.²⁶

5. Her fani gibi Durhasan Dede'de vefat eder. Tabutunu mezarliga dogru götürürken, Kabaagaç tepesinde tabuttan bir ses yükselir: "Durun !..." . Tabutu omuzlarından indirirler ve Dede'yi oraciğa defnederler. Bu olaydan sonra Hasan Dede'nin adi Durhasan Dede olur.²⁷

Not: Hasan Dede adında bir dervis varmiş. Hasan Dede yasarmış ve ölmüş. Cenazesini yıkamışlar. Tabut önde, halk arkada mezarliga dogru ilerlerken Hasan Dede tabuttan çıkarak yürümeye başlamış. Halk ardından:

"Dur Hasan Dede, dur Hasan Dede" diye bağirmiş insanlar yetistiginde Hasan Dede tekrar ölmüş. Köyün adi bu olaydan sonra Dur Hasan Dede olarak kalmış²⁸

²⁶ Münire Aydın

²⁷ Münire Aydın

²⁸ Refiye Okusluk, Adana Efsaneleri Arastirmasi s. 196, Çukurova Üniversitesi Sos. Bil. Enst. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi